

Biuro Poszukiwań i Identyfikacji

<https://poszukiwania.ipn.gov.pl/bbp/aktualnosci/31946,Uroczystosci-pogrzebowe-czechoslowackiego-zandarma-Vilma-Lehera.html>
20.06.2026, 22:18

Uroczystości pogrzebowe czechosłowackiego żandarma Viléma Lehera

16 czerwca 2026 roku na cmentarzu cywilnym w miejscowości Vrbno pod Pradědem w Czechach odbył się uroczysty pogrzeb czechosłowackiego żandarma Viléma Lehera odnalezionego przez Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN. W wydarzeniu wziął udział zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk.

Żandarm Vilém Leher, zamordowany w 1938 roku przez hitlerowców w Liptani, był pochowany na cmentarzu komunalnym w Głubczycach w woj. opolskim. Został ekshumowany przez zespół Biura Poszukiwań i Identyfikacji Instytutu Pamięci Narodowej na prośbę i we współpracy ze stroną czeską w dniach 18–21 sierpnia 2025 roku. Podczas prac odnalezione zostały szczątki dwóch żołnierzy Straży Ochrony Państwa, tj. Viléma Lehera i Ludvíka Svobody.

Podczas ceremonii zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk powiedział zebranych:

"Dane jest nam dzisiaj uczestniczyć w szczególnej uroczystości. To honor pożegnać żołnierza, funkcjonariusza w ostatniej drodze. Dzisiaj spotykamy się tutaj po to, żeby oddać honory człowiekowi, który zginął w czasie służby. Człowiekowi, który powinien mieć uroczysty pogrzeb już wtedy, dawno temu. Ale w tamtych czasach zginął z rąk niemieckich, a jego ciało potraktowano tak, jakby miało go nigdy nie być. Miało pozostać nieznane, leżeć gdzieś w nieznanym miejscu bez honorów, bez czci i bez pamięci. Na

szczęście stało się inaczej. Mimo upływu lat, mimo upływu dziesięcioleci od tamtych zdarzeń, państwo czeskie, któremu służył, pamięta o swoim funkcjonariuszu. Pamięta o człowieku, który oddał w służbie dla niego swoje życie. Powróciło do miejsca, gdzie złożono jego szczątki. Odnalazło, przywiozło do Czech. A dzisiaj z honorami, na które swoją postawą, służbą, życiem po stokroć zasłużył, odprowadza go w ostatnią drogę. Odprowadza go na miejsce wiecznego spoczynku. Po długich, bardzo długich 88 latach".

"Dziś z honorami wrócił do domu. Spocznie w czeskiej ziemi, za którą oddał swoje życie. Niech rodzina i my wszyscy mamy przekonanie, że pamięć o tym, co przed laty uczynił, nie będzie tylko dziś. Ona będzie towarzyszyła mu zawsze. Spoczywaj w pokoju. W pokoju, za który w pełni zasłużyłeś. A pamięć o Tobie trwać będzie w naszych sercach, w naszych umysłach. Cześć Twojej pamięci" - podkreślił wiceprezes IPN.

W trakcie uroczystości krewnym wręczony został sygnet z inicjałami VL, odnaleziony w grobie Viléma Lehera.

W ostatnim pożegnaniu odnalezionego żandarma uczestniczyli m.in. Komendant Główny Policji Republiki Czeskiej gen. por. Martin Vondrášek, deputowana do Izby Poselskiej Republiki Czeskiej, była minister obrony Czech Jana Černochová, zastępca Ministra Spraw Wewnętrznych Ondřej Máchal, dyrektor Departamentu ds. Weteranów i Grobów Wojennych w Ministerstwie Obrony płk Robert Speychal oraz rodzina zmarłego i przedstawiciele władz lokalnych.

22 września 1938 r. hitlerowcy zaatakowali czeski posterunek żandarmerii w Liptani, zabijając 6 członków Straży Obrony Państwa (Stráž Obrany Státu, SOS). Straż tę w Czechosłowacji tworzyli w 1938 r. celnicy, policjanci, żołnierze i żandarmi, którzy mieli nakaz nieprovokowania ludności niemieckiej i zastosowania broni wyłącznie w przypadku zagrożenia życia. Głównymi sprawcami masakry w Liptani byli bracia Alfred i Franz Selig, Franz Görlich i Karl Reichel. Do zdarzenia doszło wczesnym wieczorem 22 września 1938 r. we wsi Liptaň, w której rozbrajano przetrzymywaną w niewoli załogę żandarmerii. Doszło do

starcia z patrolem Straży Obrony Państwa, w wyniku którego w strzelaninie z Henleinowcami zginęły trzy osoby. W odwecie Alfred Selig dokonał mordu na rozbrojonej załodze posterunku żandarmerii. Na komisariacie żandarmerii zostali zamordowani: Rudolf Mokrý (ur. 1887, starszy wachmistrz), Vilém Leher (ur. 1912, wachmistrz żandarmerii), Ludvík Svoboda (ur. 1899, starszy respicjent finansowy). Następnie zabitych zostało kolejnych trzech członków Straży Obrony Państwa, nadzorców straży finansowej: Vítězslav Hofírek, František Čech i Inocenc Dostál. Następnego dnia (23 września 1938 r.) wszystkie ciała przewieziono do Leobschütz (dzisiejsze Głubczyce), a kolejnego ciała pochowano w drewnianych trumnach w ponumerowanych grobach.

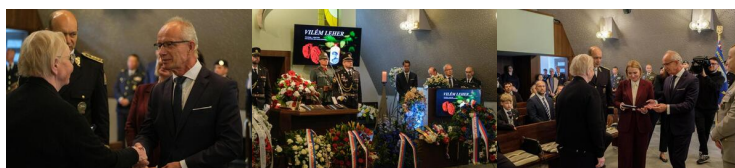
Republika Czechosłowacka oraz rodziny nie zostali poinformowani o wydarzeniu w Liptani, a pierwsze informacje pojawiły się dopiero wiosną 1938 r. Część rodzin już jesienią 1938 r. rozpoczęła poszukiwania i po odnalezieniu miejsca pochówku zwróciła się do władz niemieckich z prośbą o przeprowadzenie ekshumacji. W okresie od kwietnia do lipca 1939 r. ekshumowano Rudolfa Mokrého, Františka Čecha, Inocenca Dostála i Vítězslava Hofírka. Na cmentarzu w Głubczycach pozostały szczątki Viléma Lehera i Ludvíka Svobody.

Wydarzenia te stanowią najpoważniejszy pod względem liczby ofiar incydent tzw. powstania Henleinowców w Czechosłowacji, o którym opinia publiczna dowiedziała się dopiero po wojnie. Wiele akt z powojennego śledztwa długo było niedostępnych dla badaczy.

Pogrzeb Ludvíka Svobody odbył się 22 kwietnia 2026 roku w miejscowości Horní Vilémovice w Czechach.

W uroczystości wzięli udział m.in.: Komendant Główny Policji Republiki Czeskiej gen. por. Martin Vondrášek, deputowana do Izby Poselskiej Republiki Czeskiej, była minister obrony Czech Jana Černochová, zastępca Ministra Spraw Wewnętrznych Ondřej Máchal, dyrektor Departamentu ds. Weteranów i Grobów Wojennych w Ministerstwie Obrony płk Robert Speychal oraz rodzina zmarłego, przedstawiciele służb mundurowych i władz lokalnych.

IPN, 17.06.2026 r.

Kalendariu

~~in Prac~~

~~Rok 2003~~

~~Rok 2006~~

~~Rok 2007~~

~~Rok 2008~~

~~Rok 2009~~

~~Rok 2011~~

~~Rok 2012~~

~~Rok 2013~~

~~Rok 2014~~

~~Rok 2015~~

~~Rok 2016~~

~~Rok 2017~~

~~Rok 2018~~

~~Rok 2019~~

~~Rok 2020~~

~~Rok 2021~~

~~Rok 2022~~

~~Rok 2023~~

~~Rok 2024~~

~~Rok 2025~~

~~Rok 2026~~